„CzasyPismo” nr 1-2(27-28)/2025

Opis

„CzasyPismo” nr 1-2(27-28)/2025, Katowice 2025, 256 s., ISSN 2299-2812

Seria Wydawnicza Oddziału IPN w Katowicach.

Poznanie nastrojów społecznych w warunkach ustrojów dyktatorskich, w których nie działały instytucje badania opinii publicznej, należało do zadań policji politycznej. Gromadziła ona i analizowała dane spływające od informatorów, tworząc taki obraz społeczeństwa, którego trudno byłoby szukać w ówczesnych wypowiedziach publicznych, w prasie czy radio. Sprawozdania tworzone przez służby specjalne dziś stanowią cenne źródło do poznania poglądów, przesądów, plotek, pogłosek rozchodzących się w różnych kręgach i środowiskach, o których inaczej być może niewiele potrafilibyśmy powiedzieć. Tak jest z raportami Służby Bezpieczeństwa (SD) Reichsführera SS z szeregu powiatów Górnego Śląska – zachowały się setki stron tej dokumentacji, z której wyłania się obraz regionu w ostatnich latach niemieckich rządów. Pisze o tym Sebastian Rosenbaum, z kolei Tomasz Kurpierz, Adam Dziuba i Adam Dziurok sięgają do akt urzędów bezpieczeństwa publicznego względnie Służby Bezpieczeństwa, aby zrekonstruować postawy społeczne w dobie stalinizmu, w czasie inwazji wojsk Układu Warszawskiego na Czechosłowację w 1968 r. oraz w związku z wyborem kardynała Karola Wojtyły na papieża. Rzecz jasna, nie tylko służby wytworzyły materiały źródłowe, do których sięgają dziś historycy. Mirosław Węcki opisuje nastroje panujące wśród polskiej części społeczności górnośląskiej w oparciu o akta sądów niemieckich, sądzących polskich konspiratorów. Zbigniew Gołasz sięga po wspomnienia i relacje, aby odtworzyć sytuację panującą w Zabrzu w roku 1945. Mateusz Sokulski analizuje zapisy audycji Sekcji Polskiej Radia Wolna Europa z 1953 r., by odnaleźć reakcje mieszkańców Katowic na przemianowanie ich miasta na Stalinogród. W rozmowie z redakcją „CzasyPisma” Andrzej Zawistowski wskazuje, jak decyzje makroekonomiczne władz PRL, w tym podnoszenie cen, wpływały na zachowania społeczne. Podwyżki, przypomina ten historyk, miały polityczny charakter, były decyzjami władz, na które społeczeństwo nie miało wpływu. Jak zwykle w „CzasyPiśmie” obok bloku monograficznego zamieszczamy też teksty bez wspólnego mianownika. Tym razem piszemy o producentce i aktorce kina niemego, Wandzie Treumann z Wodzisławia Śląskiego, o Pawle Stani, nauczycielu i działaczu z Piekar Śląskich, który zginął w Kozielsku czy o poszukiwaniach miejsc pochówku Polaków osadzonych w obozie w Łambinowicach. Prezentujemy też wybór nieznanych zdjęć górnośląskiego okręgu przemysłowego z przełomu lat 40. i 50. XX w. z zasobu Wojskowej Agencji Fotograficznej. Tym razem kończymy numer drugim blokiem tematycznym. Mija 25 lat od założenia katowickiego Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej. To dobra okazja, by spojrzeć na początki naszej instytucji. Opowiada o nich trójka pracowników najwcześniej zatrudnionych w IPN w Katowicach: Adam Dziurok, Ewa Koj i Danuta Węgrzyn. Próbę podsumowania minionego ćwierćwiecza, ale też spojrzenia w przyszłość podejmuje dyrektor oddziału, Andrzej Sznajder. Zapraszamy do lektury numeru.

Poprzedni Strona